

SLOVO ŠÉFREDAKTORA

Podle mého názoru něco velmi třesuté skřípe v tvrzení EU, že klasické žárovky je zapotřebí nahradit tzv. úspornými žárovkami (ve skutečnosti a technicky správněji „kompaktními zářivkami“). Spíše než péčí o blaho světa je toto rozhodnutí (velmi pravděpodobně) výsledkem lobbistického tlaku výrobců zářivek a obchodních řetězců, které v posledních několika letech dosáhly několikanásobného zvýšení objemu prodeje zářivek výhradně propagačně marketingovými nástroji.

Pro kompletnost informace dlužno dodat, že Evropská unie není ani prvním, ani jediným uskupením, které cestu výměny klasických žárovek za zářivky nastoupilo. Již v roce 2007 (a jako první na světě) zakázaly prodej klasických žárovek Kuba a Austrálie (mají z tamních trhů zmizet do konce tohoto roku). Následovala Venezuela, podobný krok již oznámila Kanada a postupně dalších čtyřicet zemí světa. A zatímco na Castrově Kubě a v Chávezově Venezuele byla motorem nahrazování socialistická vidina úspory a heslo „nesvítí někde zbytečně?“, v ostatním světě jsou to trendy a informace charakteru ryze obchodního. Navíc sebou nesou stopy davové psychózy – inovátorská zářivka prostě lavinovitě nastoupila slavnou cestu a stala se vynikajícím obchodním artiklem. Ostatně podobně jako kdysi od roku 1889 žárovka, dnes postupně zatracovaná. Z technického hlediska se domnívám, že už by úsporná zářivka tak slavná nebyla.

Klasické žárovce je vyčítáno, že až 95 % jejího příkonu se rozplyne v tepelném, nikoliv světelném působení. Úsporné (trubičkové nebo kryté) zářivky jsou mnohem účinnější a spotřebují na tentýž světelný efekt přibližně pětikrát méně energie. A pak už je jen krok k aritmetickému výpočtu – pětikrát menší spotřeba! Jenomže tato kupecká matematika je velmi podobná zavádějícím výpočtům ekologů, kteří jednu např. pětisetmegawattovou „špinavou“ elektrárnu jednoduše nahradí pětistými jednomegawattovými „čistými“ větrníky. Komu přece jen ještě nedošla nevýhodnost této přímé úměry, tomu uvedu dnes již historický příklad „velkého skoku“ v Číně, kde měla každá obec mít svou vlastní vysokou pec, a tak být soběstačná ve výrobě železa. Výsledkem byly tuny tunoucí nekvalitního materiálu, který nebyl vůbec k ničemu.

Nicméně, jak v případě nahrazování elektráren (vysokých pecí dnes už opravdu ne!), tak v případě žárovek-zářivek je zapotřebí při hodnocení úspornosti uvažovat nikoliv pouze o poslední viditelné třesničce na dortu (výsledná účinnost), ale i o dortu samotném, tedy kolik úsilí bylo třeba vynaložit na jeho výrobu a zda náhodou po čase nezasmradne. Je-li záhodno zůstat u techniky, můžeme si uvést příklad koupě automobilu. Zde uvažujeme nejen nad kupní cenou, ale i nad financemi na rok jeho provozu a také nad cenou náhradních dílů. Asi bychom se velmi rozmýšleli zakoupit auto, které má i přes třeba slibně nízkou pořizovací cenu vysokou spotřebu a na nějž blatník stojí dvacet a více tisíc korun. A tu se podívejme – u úsporných zářivek se vysoká spotřeba a cena blatníku skrývá v nepřímých nákladech na její výrobu. Jakkoliv byla například Čína schopna v období 2001 až 2004 vyrobit 2,4 miliardy zářivek a sériová výroba jistě stlačila přímou výrobní cenu dolů, při úvaze z kolika komponent se skládá úsporná zářivka oproti klasické žárovce nemůžeme opominout náročnost výrobních nákladů na výrobu a přípravu právě těchto komponent. Že ne!? Vždyť právě vysoká pořizovací cena zářivky reflektuje její vyšší výrobní náklady.

Zatímco počet součástí klasické žárovky spočítáme na prstech jediné ruky, u zářivky nám na počet součástí nebudou stačit ani ruce obě. Navíc se u žárovky dobereme materiálů technologicky mnohem čistších než u zářivky, která má vysoký podíl polovodičových komponent. Ale ani kompletně vyrobená zářivka není ještě konečným článkem řetězu jak znečištění, tak finanční náročnosti. Z Číny (největšího chrlitele zářivek na světě) nebo Brazílie bylo třeba zářivku dovézt, po ukončení její životnosti vytvořit legislativu, systém sběrných míst a technický způsob likvidace. To vše jde na vrub užívání zářivky.

A nakonec, zářivka mění i filozofii používání – je údajně lepší nechat ji svítit i zbytečně (to kvůli náběhové intenzitě jasu a omezování životnosti při častějším vypínání), protože úspora se prý tak jako tak dostaví. Zkrátka, pokrok nezastavíš!

jiri.kohutka@fccgroup.cz

V příštím čísle Elektro uvedeme...

Neelektrická zařízení a rizika nebezpečí výbuchu v souvislostech nejen právních (5. závěrečná část)

Ing. Jaroslav Melen, soudní znalec z oboru bezpečnosti práce se specializací v elektrotechnice

Pro ilustraci si uvedeme nejprve výchozí informace potřebné pro naši analýzu, jež je provozovatel schopen sám doložit (je třeba uvádět identifikaci dokladových materiálů a kde jsou tyto uloženy) či si je ověřit a následně v dokumentované analýze uvést:

1. Rok výroby – uvedení do provozu
  2. Stanovený účel použití zařízení a podmínky provozu
  3. Podmínky provozu
  4. Popis a informace o zařízení
- ...

Elekrika.tv

Sledujte svůj obor živě!

www.elekrika.tv

EM FAKTA POHYBEM FA